

Форми домашнього насильства та його ознаки

Фізичне насильство — навмисне завдання фізичної шкоди іншій людині. Навіть одиничний випадок побоїв уже є насильством.

Ознаки фізичного насильства:

- побої, стусани, ляпаси, якщо їх завдають людині навмисно (незалежно від мети чи рівня алкогольного/наркотичного сп'яніння кривдника);
- знерухомлення людини, обмеження її мобільності (включно із стоянням у кутку чи зв'язуванням, прив'язуванням до предметів, замиканням у кімнаті);
- примус вживати шкідливі речовини (алкоголь, наркотики) через обман чи застосування сили;
- свідоме відмова надавати хворому ліки чи медичну допомогу або ж використання неправильного дозування лікарських препаратів;
- використання предметів для завдання шкоди жертві (кидання предметів, погрози застосувати зброю, порізи чи кульові поранення).

Бути жертвою насильства — несвідоме рішення, тоді як бути кривдником — це свідомий вибір завдавати шкоду життю та здоров'ю іншої людини. Насильство завдає шкоди не лише фізичному, а й психічному здоров'ю постраждалих, і часто супроводжується сексуальним та економічним насильством.

Прояви насильства щодо дітей:

- дитину ставили в куток або замикали у кімнаті, щоб покарати;
- батьки давали ляпаса чи запотиличника дитині або навіть били, коли дитина була неслухняна;
- дитину тягнули за волосся, кидали у неї предметами чи погрожували застосувати зброю;
- дитину примушували вживати наркотики, алкоголь чи тютюнові вироби.

Результати опитування громадської думки з питань насильства стосовно дітей

32% дорослих вважають, що виховання неможливе без фізичних покарань.

48% дорослих вважають ефективними «традиційні» методи виховання із стоянням в кутку.

68% дорослих зізналися, що мають знайомих, для яких є нормою інколи вдарити дитину по сідницях.

Сексуальне насильство — це будь-які дії сексуального характеру без добровільної згоди.

Ознаки сексуального насильства:

- проникнення в тіло іншої людини з використанням геніталій чи сторонніх предметів без її добровільної згоди;
- використання важелів економічного чи психологічного впливу, щоб примусити жертву до статевого акту;
- примусові пестоці без проникнення в тіло;
- примушування до перегляду порнографії, актів онанізму, демонстрація статевого акту.

Статевий акт, який вчиняє повнолітня особа із дитиною у віці до 16 років, незалежно від її згоди, є сексуальним насильством щодо дітей.

Прояви сексуального насильства щодо дітей:

- дитину фотографували чи знімали оголеною на відео;
- дорослі (старші 18 років) пропонували дитині показати її/його статеві органи, торкнутись до їхніх оголених інтимних частин тіла або вступити з ними у статеві стосунки;
- дитині пропонували винагороду за те, щоб показати свої статеві органи, торкатись до оголених інтимних частин тіла дорослих або вступати з ними у статеві стосунки;
- дитину змушували вступати у статеві стосунки з дорослими та тримати це у таємниці;
- дитина отримувала непристойні пропозиції в інтернеті (на форумах, в чатах, соціальних мережах, електронною поштою тощо), по телефону або у листах;
- дорослі (окрім медичних працівників та батьків у ранньому дитинстві) торкалися статевих органів дитини всупереч її волі.

Психологічне (або емоційне) домашнє насильство — це використання переваги, щоб принизити та знецінити іншого члена сім'ї. Насильством також є свідоме ігнорування потреб та почуттів

тих членів сім'ї, які залежні від людини та потребують догляду. Як-от дітей чи людей старшого віку.

Ознаки психологічного насильства:

- постійна образлива критика, маніпулювання, контроль над життям жертви;
- звинувачення, засудження, словесні образи;
- обзивання нецензурними словами, приниження;
- ігнорування як спосіб «покарання» (як серед дорослих, так і щодо дітей);
- покарання та погрози покарання, погрози життю й здоров'ю, заборона висловлювати свою думку, вільно пересуватися поза домом та спілкуватися з близькими;
- зняття людиною із себе відповідальності за негативний вплив на психологічний стан жертви;
- відмова спілкуватися, щоб змусити жертву почуватися винною, принизити її;
- ізолювання жертви від спілкування з друзями чи родиною, контроль над спілкуванням через прочитання особистої пошти і повідомлень у соцмережах;
- знецінення людини, цілковитий контроль над усіма сферами її життя.

Окремий конфлікт у сім'ї, випадкова образа чи навіть повторювані сварки— це не психологічне насильство. Насильство — свідома поведінка, використання власної переваги й контроль жертви. Це ускладнює для постраждалих ефективний захист почуттів та інтересів.

Психологічне насильство щодо дітей найчастіше виправдовують перевагою у досвіді, виховними потребами, нездатністю дітей самостійно подбати про себе. Часто батьки й опікуни «не розуміють», що їхні дії чи слова (або ж бездіяльність) є психологічним насильством. Відтак, кількість дітей-жертв психологічного насильства найбільша з-поміж усіх його видів— 45%.

Прояви психологічного насильства щодо дітей:

- образливі слова й приниження дитини щодо її успішності в навчанні, позашкільної діяльності, захоплень, інтересів чи повсякденної поведінки:
 - *«Ти тупий/тупа»;*
 - *«Так і виростеш нездарою»;*
 - *«Чого витріщився — вчи!»;*

- «В одне вухо влетіло, через інше вилетіло»;
- «Ти, як баран, уперся рогами в стіну»;
- втягнення дитини у конфлікт між дорослими, примус підтримати одного з дорослих:
 - «Иди і розкажи йому/їй, може, він/вона тебе послухає»;
 - «Иди і скажи йому/їй, що він/вона "поганий"/"погана"»;
 - «Передай йому/їй, що я більше його/її не хочу бачити»;
 - «Ти зі мною, бо він/вона вчинила погано, я б ніколи так не зробив/зробила»;
 - «Иди до нього/неї, тебе ж там більше люблять»;
- постійні домашні конфлікти чи насильство, яке бачить дитина;
- ігнорування дитини як способу покарання.

Економічне насильство - позбавлення людини житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів, використання фінансової переваги.

Основні ознаки економічного насильства:

- контроль над фінансами іншої людини;
- обмеження доступу іншої людини до користування спільною власністю, маніпуляція правом власності як перевагою одного члена сім'ї над іншим;
- погрози жертві втратити кошти, власність чи особисті речі у разі непослуху;
- обмеження права іншої людини навчатися чи працювати;
- примушування до заняття проституцією, жебрацтвом, крадіжками;
- відбирання у жертви коштів чи документів;
- примушування передати право власності на рухоме та нерухоме майно жертви;
- приниження жертви та психологічний тиск через перевагу у матеріальній власності;
- маніпулювання думками та бажаннями жертви способом відбирання у неї матеріальних ресурсів та їжі.

Економічне насильство часто важко припинити, оскільки жертва цілковито позбавлена ресурсів для самостійного життя і залежна від допомоги сторонніх.

Прояви економічного насильства щодо дітей:

- дитині доводиться знаходити гроші у сторонніх, самостійно заробляти замість навчатися у школі; чи красти, тому що не вистачає на необхідні речі чи їжу;

- батьки (опікуни) тиснуть на дитину — псують, викидають чи відбирають у дитини речі (іграшки, одяг тощо);
- дитину примушують працювати на когось або віддавати дорослим кишенькові чи подаровані гроші (особисті речі);
- над дитиною здійснюють контроль, обмежуючи її доступ до їжі;
- дорослі примушують дитину до жебрацтва, крадіжок чи проституції;
- як спосіб покарання — батьки змушують дитину працювати;
- батьки відмовляються надавати дитині кошти на освіту чи необхідні освітні матеріали;
- батьки змушують дитину діяти за їхнім бажанням, водночас погрожують втратою житла, їжі чи особистих речей.